

Advies

De Raad van Advies van de Raad voor Rechtsbijstand (Raad van Advies RvR) brengt één keer per jaar naar aanleiding van een maatschappelijke sessie schriftelijk advies uit aan de bestuurder van de Raad voor Rechtsbijstand (RvR).

De onderwerpen van de maatschappelijke sessie op 20 november 2025 in Amsterdam waren kantoormodellen en kantoortoeslag.

Uit het onderzoek van het Kenniscentrum uit 2024, waar de Commissie Van der Meer II naar verwijst, blijkt dat de bestaande vergoeding voor advocaten niet afdoende is wanneer zij samenwerken in kantoorverband. Deze advocaten kunnen het referentie-inkomen (op basis van 1200 vergoede punten een inkomen op basis van rijksambtenaren salarisschaal 12 trede 10) niet behalen vanwege de kantoorkosten, zoals bijv. een secretariaat. Daarom hebben sociaal advocaten (met name oudere advocaten) er de afgelopen jaren steeds vaker voor gekozen om als éénpersoonspraktijk verder te gaan. Uit informatie van het Kenniscentrum blijkt dat sprake is van een stijging van 20% eenpersoonspraktijken in de periode 2015-2024. De Commissie vindt dit onwenselijk voor het stelsel. Er is in een eenpersoonspraktijk geen ruimte voor opleiding en instroom van nieuwe sociaal advocaten en de uitval buiten kantoorverband is (in de eerste vijf jaren) substantieel hoger. Daarnaast is in een eenpersoonspraktijk samenwerking, kennisdeling en tegenspraak niet vanzelfsprekend, terwijl de sociale praktijk (emotioneel) zwaar kan zijn en vaak verschillende vormen van expertise vergt.

De door de Commissie voorgestelde kantoortoeslag is nodig om ook de kantoorkosten te kunnen betalen en op het beloofde referentie-inkomen uit te komen. Met de kantoortoeslag kunnen bestaande kantoren worden behouden en worden nieuwe kantoren mogelijk gemaakt. Dat is nodig voor een duurzaam stelsel van rechtsbijstand, waarin voldoende nieuwe sociaal advocaten worden opgeleid.

Kernadvies

De discussie tijdens de maatschappelijke sessie leert dat er breed draagvlak bestaat voor de door de Cie vd Meer II aanbevolen kantoortoeslag. Kantoren zijn essentiële entiteiten voor een duurzaam stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand. Zij leiden stagiaires op en zorgen zo voor aanwas. Onderzoek van het Kenniscentrum van de RvR wijst erop dat uitstroom onder deze groep in loondienst opgeleide sociaal advocaten minder hoog is. Ook leert de maatschappelijke sessie dat vele zachte voorwaarden maken dat stagiaires bij het sociale advocatenkantoor blijven, zoals voldoende ontwikkelmogelijkheden, goede ondersteuning en collegiale opvang bij zaken met een hoge emotionele impact. Kantoren kunnen die voorwaarden bieden.

De aanwezigen onderstrepen de noodzaak van een brede definitie van 'kantoor' om de kantoortoeslag toe te kunnen kennen en de beoogde doelen te bereiken. Die definitie moet voldoende ruimte laten voor de heterogeniteit van bestaande kantoren in het stelsel. Enige criteria zijn noodzakelijk om het doel van de kantoortoeslag (versterken van de duurzaamheid van het stelsel) te waarborgen, waarbij in ieder geval eisen aan de minimale omvang van een kantoor en een minimum aantal toevoegingen per advocaat per jaar in dat kantoor geraden zijn. Een minimale omvang van een kantoor is nodig om periodieke opleiding van advocaat-stagiairs te verzekeren. Daarnaast sluit een zekere omvang aan bij de tijdens de maatschappelijke sessie benoemde succesfactoren van bestaande sociaal advocatenkantoren.

Kernadvies ten aanzien van kantoortoeslag

De Raad van Advies RvR adviseert de RvR om de NOvA, waar nodig, te stimuleren en ondersteunen bij het vormen van de kantoortoeslag. De definitie van 'sociaal advocatenkantoor' dient voldoende flexibel te zijn, maar ook voldoende kritisch, zodat het beoogde doel van een duurzaam stelsel kan worden bereikt. Dit kantoor zou een minimum aantal advocaten moeten bevatten, een minimum aantal toevoegingen per jaar per advocaat en, periodiek, opleidingsplekken voor advocaat-stagiairs moeten realiseren. Tevens adviseert de Raad van Advies de RvR om financiële risico's, zoals bijvoorbeeld de gemaakte kosten voor het opleiden van een advocaat-stagiair die na drie jaar beroepsopleiding weggaat, op een bepaalde manier te verdisconteren in de kantoortoeslag (als normaal bedrijfsrisico). In dit alles moet de kantoortoeslag uitvoerbaar zijn.

Zoals blijkt ziet de Raad van Advies RvR het opleiden van stagiairs als een onlosmakelijke voorwaarde voor de toeslag. Daarnaast vraagt de Raad van Advies RvR aandacht voor het opleidingsprogramma voor stagiairs, dat meer toegesneden zou kunnen/moeten zijn op de sociaal advocatuur, waarin advocaten vaak meerdere vakgebieden moeten beheersen. Een andere opzet van het programma kan ertoe leiden dat zij sneller bij de RvR kunnen worden ingeschreven als sociaal advocaat, zodat zij zelf voor toevoegingen in aanmerking komen. Zo kan het opleiden van stagiairs eerder lonen.

Kortom, het is belangrijk dat er snel een definitie van een sociaal advocatenkantoor is. De Raad van Advies RvR adviseert de volgende elementen daarin mee te nemen:

- Minimaal 3 a 4 advocaten;
- Een minimum aantal van bijvoorbeeld 50 toevoegingen per jaar per advocaat;
- Periodieke opleidingsplek(ken) voor advocaat-stagiair(s), eventueel d.m.v. een aparte toeslag naast de kantoortoeslag;

Het belang wordt onderstreept om bij dit alles vooral met de sociaal advocatuur te spreken.